

УДК 595.767

ДО ВИВЧЕННЯ ТВЕРДОКРИЛИХ (COLEOPTERA) НАДРОДИНИ TENEBRIONOIDEA ШАЦЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ПРИРОДНОГО ПАРКУ

Кравченко О. М.

До вивчення твердокрилих (Coleoptera) надродини Tenebrionoidea Шацького національного природного парку – О. М. Кравченко – За період з 1983 по 2011 рр. на досліджуваній території зібрано матеріал по твердокрилих родин Mycetophagidae, Ciidae, Tetratomidae, Melandryidae, Zopheridae, Tenebrionidae, Oedemeridae, Meloidae, Boridae, Pythidae, Pyrochroidae, Salpingidae, Anthicidae надродини Tenebrionoidea у кількості 41 вид.

Ключові слова: Tenebrionoidea, Coleoptera, ШНПП, Україна, фауна.

Адреса: Загальноосвітня школа I-III ступеня с. Піща Шацького району Волинської області

To the study of the superfamily Tenebrionoidea (Coleoptera) of the Shatsk National Natural Park. – Kravchenko A. M. – The beetles belonging to the families Mycetophagidae, Ciidae, Tetratomidae, Melandryidae, Zopheridae, Tenebrionidae, Oedemeridae, Meloidae, Boridae, Pythidae, Pyrochroidae, Salpingidae, and Anthicidae (superfamily Tenebrionoidea) were collected in the territory of Shatsk National Natural Park (NW Ukraine) in the period from 1983 to 2011. Annotated list comprising 41 species of mentioned beetles is provided.

Key words: Tenebrionoidea, Coleoptera, Shatsk Natural Park, Ukraine, fauna.

Вступ

На протязі 1983–2011 рр. нами проводилось дослідження твердокрилих (Coleoptera) надродини Tenebrionoidea Шацького національного природного парку (далі ШНПП), що розміщений на території Волинської області України, а також прилягаючих до нього територій. За цей період зареєстровано понад 40 видів, які належать до 15 наступних родин: Mycetophagidae, Ciidae, Tetratomidae, Melandryidae, Zopheridae, Tenebrionidae, Oedemeridae, Meloidae, Boridae, Pythidae, Pyrochroidae, Salpingidae, Anthicidae.

Вивчення літературних даних дає змогу порівняти стан вивченості тенебріоніодних ШНПП (41 вид) та суміжних територій, таких як Національний парк «Біловежська Пуща» Білорусії (105 видів) та Польської частини Пущі (148 видів) (Цинкевич, 1999).

Зокрема стає очевидним, що такі родини як Ciidae, Melandryidae, Zopheridae, Mordellidae, Tenebrionidae, Scarptiidae в даному регіоні до теперішнього часу залишаються досить слабо вивченими. Останнє свідчить про актуальність даного дослідження.

Матеріал і методи досліджень

Збори матеріалу проводилися за загально-прийнятими методами, а саме: косіння сачком по кущах і трав'янистій рослинності, використання пасток Барбера, розбирання трухлявих колод та пнів, обстеження деревних грибів різних видів, пошуки під корою відмерлих дерев, відловлювання жуків під час весняного льоту. Камеральна обробка проведена з допомогою мікроскопа МБС-9. Загальна кількість вивчених твердокрилих складає близько 2000 екз. Щодо виду *Opatrum riparium* L.G. Scriba, 1796, збори частково були передані в Інститут зоології ім. І.І. Шмальгаузена НАН України з метою вивчення біології та морфології його преімагінальних стадій (Черней, 2005). Визначення жуків родини чорнотілок проведене при наданні допомоги Л.С. Черней, за що автор виражає їй вдячність.

Результати досліджень та їх обговорення

Для 41 виду надродини Tenebrionoidea, що вивчалися нами в регіоні Шацького національного природного парку та його суміжних територій, нижче наведені такі дані: дата відловлювання імаго, географічна точка, де

зарєєстрований цей вид, коротка екологічна інформація.

Систематичний список досліджених твердокрилих складено згідно системи І. Льобля та А. Сметани (Löbl & Smetana, 2008).

Родина **Mycetophagidae** Leach, 1815

Підродина Mycetophaginae Leach, 1815

Рід *Litargus* Erichson, 1846

Підрид *Litargus* Erichson, 1846

L. connexus (Geoffroy, 1785) – Волинська область, Шацький район, с. Піща, на льоту, 27.04.2007; 5.04.2004; уроч. Вутва, під корою берези, 25.04.2009; уроч. Жирня, під корою сосни, 1.05.2009; уроч. Замалля, в грибах і під корою сосни, 4.05.2008.

Рід *Mycetophagus* Fabricius, 1792

Підрид *Ilendus* Casey, 1900

M. multipunctatus (Fabricius, 1792) – Волинська область, Шацький район, с. Піща, на льоту, 18.03.2004; уроч. Тугор, 7.04.1999; уроч. Зеленець, під корою осики, 15.03.2011.

Підрид *Mycetophagus* Fabricius, 1792

M. quadripustulatus (Linnaeus, 1760) – Волинська область, Шацький район,

с. Красний Бір, урочище Втенське, на грибах-копитняках, 11.05.2009; с. Піща, на льоту, 6.05.2008; 25.04.2007; с. Піща, шкільний сад, в деревних грибах, 1.05.2008; урочище Затишське, вирубка лісу, 17.04.2011; урочище Тугор, в грибах, 27.04.2008.

Підрид *Parilendus* Casey, 1900

M. quadriguttatus P.W.J. Müller, 1821 – Волинська область, Шацький район, с. Піща, на льоту, 17.04.2007; 29.04.2009; 30.04.2003; у млині у борошні, 1.12.2006.

Підрид *Ulolendus* Reitter, 1911

M. piceus (Fabricius, 1777) – Волинська область, Шацький район, с. Піща, на льоту, 5.05.2008; 23.04.2004; урочище Ладинка, в грибах, 1.05.2005; урочище Волоки, біля води, 30.04.2003.

Родина **Ciidae** Leach, 1819

Підродина Ciinae Leach, 1819

Рід *Cis* Latreille, 1796

C. boleti (Scopoli, 1763) – Волинська область, Шацький район, с. Піща, шкільний сад, в деревних грибах, 1.05.2008.

C. comptus Gyllenhal, 1827 – Волинська область, Шацький район, окол. с. Хрипськ, в деревних грибах на вербі, 6.05.2011.

Родина **Tetratomidae** Billberg, 1820

Підродина Tetratominae Billberg, 1820

Рід *Tetratoma* Fabricius 1790

Підрид *Tetratoma* Fabricius 1790

T. fungorum (Fabricius 1790) – Волинська область, Шацький район, окол. с. Піща, урочище Вутва, на грибах-копитняках, 29.03.2008.

Родина **Melandryidae** Leach, 1915

Підродина Melandryinae Leach, 1915

Триба Zilorini Nikitsky, 2007

Рід *Zilora* Mulsant 1856

Z. elongata J. R. Sahlberg, 1881 – Волинська область, Шацький район, с. Піща, на льоту, 24.04.2001; 28.04.2003; 27.04.2007; 26.04.2006; 5.05.2008.

Родина **Zopheridae** Solier, 1834

Підродина Colydiinae Erichson, 1842

Триба Colydiini Erichson, 1842

Рід *Colydium* Fabricius, 1792

C. elongatum (Fabricius, 1787) (*Bostrichus*) – Волинська область, Шацький район, с. Піща, на льоту, 5.05.2008; 17.04.2007; 26.04.2008; 30.04.2003; урочище Хмельське, під корою сосни, 3.04.2006.

Триба Sychitini Erichson, 1845

Рід *Bitoma* Herbst, 1793

B. crenata (Fabricius, 1775) (*Tritoma*) – Волинська область, Шацький район, с. Піща, на льоту та під корою осики та каштана, 27.04.2011.

Родина **Tenebrionidae** Latreille, 1802

Підродина Lagriinae Latreille, 1825

Триба Lagriini Latreille, 1825

Рід *Lagria* Fabricius, 1775

Підрид *Lagria* Fabricius, 1775

L. hirta (Linnaeus, 1758) (*Chrysomela*) – Волинська область, Шацький район, с. Піща, уроч. Вутва, вологі сінокосні луки, 16.07.2009; окол. с. Піща, заболочене місце, що заросло березою, 4.07.1985.

Підродина Tenebrioninae Latreille, 1802

Триба Bolitophagini Kyrby, 1837

Підтриба Bolitophagina Kyrby, 1837

Рід *Bolitophagus* Illiger, 1798

B. reticulatus (Linnaeus, 1767) – Волинська область, Шацький район, с. Піща, урочище Тугор, в трутових грибах, 29.03.1998; с. Піща, на льоту, 30.04.2003.

Триба Helopini Latreille, 1802

Підтриба Cyldronotina Español, 1956

Рід *Stenomax* Allard, 1876

Підрид *Stenomax* Allard, 1876

S. aeneus (Scopoli, 1763) – Волинська область, Шацький район, окол. с. Кам'янка, берег Острів'янського озера, 7.05.2006; 3.06.2004; окол. с. Піща, урочище Тугор, 18.04.1999; урочище Лубецьке, 28.05.2005; урочище Камінь, 13.04.2008.

Триба Melanimini Seidlitz, 1894 (1854)
Рід *Melanimon* Steven, 1829
M. tibialis tibialis (Fabricius, 1781) – Волинська область, Шацький район, с. Піща, урочище Жирня, 30.04.2007; 14.05.2005; урочище Волоки, 6.05.2001; урочище Козяча, 10.05.2008.

Триба Opatrini Brüllé, 1832
Підтриба Opatrina Brüllé, 1832
Рід *Opatrum* Fabricius, 1775
Підрід *Opatrum* Fabricius, 1775
O. riparium W. Scriba, 1865 – Волинська область, Шацький район, с. Піща, 23.04.2002.

O. sabulosum sabulosum (Linnaeus, 1760) – Волинська область, Шацький район, с. Піща, 24.04.1977.

Триба Pedinini Eschscholtz, 1829
Підтриба Pedinina Eschscholtz, 1829
Рід *Pedinus* Latreille, 1796
Підрід *Pedinus* Latreille, 1796
Pedinus femoralis (Linnaeus, 1767) Волинська область, Шацький район, с. Піща, 23.04.2002.

Триба Tenebrionini Latreille, 1802
Рід *Tenebrio* Linnaeus, 1758
T. molitor (Linnaeus, 1758) – Волинська область, Шацький район, с. Піща, у кімнаті, 20.07.1998; окол. с. Пулемець, біля городів, 15.06.2008.

Триба Ulomini Blanchard, 1845
Рід *Uloma* Dejean, 1821
Uloma rufa (Piller et Mitterpacher, 1783) – Волинська область, Шацький район, с. Піща, урочище Тугор, під корою сосни та пнів, 29.03.1998; 25.04.1976; 29.03.1998.

Підродина Diaperinae Latreille, 1802
Триба Crypticini Brüllé, 1832
Рід *Crypticus* Latreille, 1817
Підрід *Crypticus* Latreille, 1817
C. quisquilius (Linnaeus, 1760) – Волинська область, Шацький район, с. Піща, урочище Псяча, поле засіяне ячменем і викою, 12.07.1997.

Триба Diaperini Latreille, 1802
Рід *Diaperis* Geoffroy, 1762
D. boleti (Linnaeus, 1758) – Волинська область, Шацький район, с. Піща, урочище Тугор, 7.04.2008; урочище Камінь, 12.04.2008.

Триба Нуропхлаєїні Bilberg, 1820
Рід *Corticeus* Piller et Mitterpacher, 1783
Підрід *Corticeus* Piller et Mitterpacher, 1783
C. bicolor (A.G. Olivier, 1790) – Волинська область, Шацький район, с. Піща, під корою в'яза, 24.04.2011.

Підродина Alleculinae Laporte, 1840
Триба Alleculini Laporte, 1840
Підтриба Gonoderini Seidlitz, 1896
Рід *Isomira* Mulsant, 1856

I. murina murina (Linnaeus, 1758) – Волинська область, Шацький район, с. Ростань, біля хати у садку, 17.06.2007.

Підтриба Mycetocharina Gistel, 1848
Рід *Mycetochara* Berthold, 1827
M. flavipes (Fabricius, 1792) – Волинська область, Шацький район, с. Піща, 17.05.2000.

Родина Oedemeridae Latreille, 1810
Підродина Calopodinae A. Costa, 1852
Рід *Calopus* Fabricius, 1775
C. serraticornis (Linnaeus, 1758) – Волинська область, Шацький район, с. Піща, біля дров, 5.05.1980; 11.04.1998, 18.04.1990.

Підродина Oedemerinae Latreille, 1810
Триба Ditylini Mulsant, 1858
Рід *Chrysanthia* W.L.E. Schmidt, 1844
Ch. geniculata geniculata Schmidt, 1846 – Волинська область, Шацький район, с. Піща, на квітах моркви, 11.07.1987; урочище Зеленець, 7.08.2004; урочище Мельники, 14.07.2005.

Ch. viridissima (Linnaeus, 1758) – Волинська область, Шацький район, с. Піща, 14.07.2005.
Триба Oedemerini Latreille, 1810
Рід *Oedemera* A.G. Olivier, 1789
Підрід *Oedemera* A.G. Olivier, 1789
O. femorata (Scopoli, 1763) – Волинська область, Шацький район, с. Піща, урочище Липи, 8.07.2007, 1 ♂.

O. virescens virescens (Linnaeus, 1767) – Волинська область, Шацький район, с. Піща, на квітах глоду, 18.05.2008; урочище Волоки, 9.08.2008; санаторій «Лісова пісня», 4.05.2002.

Родина Meloidae Gyllenhal, 1810
Підродина Meloinae Gyllenhal, 1810
Триба Meloini Gyllenhal, 1810
Рід *Meloe* Linnaeus, 1758
Підрід *Meloe* Linnaeus, 1758
M. proscarabaeus (Linnaeus, 1758) Майка короткокрила – Волинська область, Шацький район, окол. с. Ростань, сухі луки, 2.06.2004, 1 ♀; окол. с. Піща, 3.05.2006, 1 ♂; урочище Вутва, 14.04.2009, 1 ♀; 11.05.1995, 1 ♀; урочище Волоки, 06.2010.

Родина Boridae C. G. Thomson, 1859
Підродина Borinae C. G. Thomson, 1859
Рід *Boros* Herbst, 1797
B. schneideri (Panzer, 1796) – Волинська область, Шацький район, с. Піща, урочище Замалля, у сосновому пні, 27.03.2008.

Родина Pythidae Solier, 1834
Рід *Pytho* Latreille, 1796

P. depressus (Linnaeus, 1767) – Волинська область, Шацький район, с. Піща, урочище Вутва, під корою сосни, 16.04.2008; 11.04.2004.

Родина **Pyrochroidae** Latreille, 1807

Підродина Pyrochroinae Latreille, 1807

Рід *Pyrochroa* Geoffroy, 1762

P. coccinea (Linnaeus, 1760) – Волинська область, Шацький район, окол с. Піща, 20.05.2001; 6.05.1997; 7.05.2000.

Рід *Schizotus* Newman, 1838

S. pectinicornis (Linnaeus, 1758) – Волинська область, Шацький район, окол с. Піща, урочище Тугор, 20.05.1999; урочище Псяча, 14.05.2009; урочище Вутва, 5.05.2009; с. Піща, на льоту, 5.05.2009.

Родина **Salpingidae** Leach, 1815

Підродина Salpinginae Leach, 1815

Рід *Salpingus* Illiger, 1802

S. planirostris (Fabricius, 1787) – Волинська область, Шацький район, окол с. Піща, на льоту, 29.04.2009.

N. monoceros (Linnaeus, 1760) – Волинська область, Шацький район, с. Піща, на льоту,

S. ruficollis (Linnaeus, 1761) – Волинська область, Шацький район, окол с. Піща, на льоту, 2.06.1996; 1.09.1983; 26.04.2006; 27.04.2007; 28.04.2003; уроч. Вутва., 16.04.2008.

Рід *Sphaeriestes* Stephens, 1831

S. bimaculatus (Gyllenhal, 1810) – Волинська область, Шацький район, с. Піща, на льоту, 17.04.2005.

Родина **Anthicidae** Latreille, 1819

Підродина Anthicinae Latreille, 1819

Рід *Anthicus* Paykull, 1798

A. ater (Thunberg, 1787) – Волинська область, Шацький район, с. Піща, на льоту, 2.05.2005; урочище Лубецьке, 19.05.2007; урочище Кайдан, 19.08.2005.

A. flavipes flavipes (Panzer, 1796) – Волинська область, Шацький район, с. Піща, 3.05.2003.

Рід *Omonadus* Mulsant et Rey, 1866

O. floralis (Linnaeus, 1758) – Волинська область, Шацький район, с. Піща, на льоту, 17.04.2007.

Підродина Notoxinae Stephens, 1829

Рід *Notoxus* Geoffroy, 1762

27.04.2007; 12.05.2011; 4.05.2001; урочище Кайдан, 16.04.2009; урочище Волоки, 22.05.2011.

Висновки

1. Результати багаторічних досліджень свідчать, що фауна твердокрилих надроддини Tenebrionoidea Шацького національного природного парку нараховує 41 вид 15-ти родин.

2. Порівняння матеріалів даного дослідження з літературною інформацією щодо вивчення фауни твердокрилих на заповіданих територіях суміжних регіонів (Польща, Білорусь) свідчать про ймовірні доповнення по ряду родин (Ciidae, Melandryidae, Zopheridae, Tenebrionidae, Anthicidae).

1. Дрогваленко А.Н. Обзор жуков-грибедов (Coleoptera, Mucetophagidae) фауны Украины. // Известия Харьковского энтомологического общества. – 1997. – Т.5. вып.1. С. 24-28.
2. Цинкевич В.А. Современное состояние изученности жесткокрылых надсемейства Tenebrionoidea Беловежской пуши // Беловежская пуша на рубеже третьего тысячелетия: Материалы научно-практической конференции, посвященной 60-летию со дня образования ГНП

"Беловежская пуша", 22-24 декабря 1999 г., п. Каменюки. - Мн., 1999. - С. 403-405.

3. Черней Л.С. Жуки-чернотелки (Coleoptera, Tenebrionidae) // Фауна Украины, Т. 19. Вып. 10. Жесткокрылые. К.; Наукова думка, 2005, С. 1- 424.
4. Löbl I., Smetana A. Catalogue of Palaearctic Coleoptera / Apollo Books. – 2008. – P. 105 – 353.

Отримано: 26 квітня 2011 р.

Прийнято до друку: 12 листопада 2011 р.